

Elst, 20-6-2026

Betreft; aandachtspunten vanuit de praktijk van PGB-budgethouders ten behoeve van het PGB-debat van 23 juni 2026

Geachte leden van de vaste Kamercommissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport,

Namens Naar-Keuze vragen wij uw aandacht voor een aantal ontwikkelingen en knelpunten die wij in de dagelijkse praktijk signaleren rondom het persoonsgebonden budget (PGB).

Naar-Keuze is een landelijke vereniging van PGB-budgethouders en hun vertegenwoordigers. Wij komen op voor de belangen van met name ouders, familieleden en wettelijk vertegenwoordigers van mensen met een verstandelijke beperking en/of autisme. Onze leden zijn dagelijks betrokken bij de organisatie van passende zorg en ondersteuning voor hun naasten en ervaren daardoor direct de gevolgen van beleidskeuzes en uitvoeringspraktijken.

Een groot deel van onze achterban is betrokken bij de circa 350 ouderinitiatieven die Nederland kent. Deze wooninitiatieven zijn veelal door ouders zelf opgezet om hun kinderen een veilige, stabiele en passende woonomgeving te bieden. Het PGB vormt hierbij vaak de financiële basis waarmee bewoners en hun vertegenwoordigers daadwerkelijk invloed kunnen uitoefenen op de kwaliteit, continuïteit en inhoud van de zorg.

Vanuit deze praktijk delen wij graag enkele belangrijke aandachtspunten voor het PGB-debat van 23 juni.

1. Meezorg-PGB: toenemende noodzaak door gebrek aan passend aanbod

Hoewel het nieuwe beleidskader Meezorg op onderdelen aansluit bij bestaande uitvoeringspraktijken van zorgkantoren, zien wij verschillende knelpunten.

Bij Meezorgaanvragen speelt het advies van het Centrum voor Consultatie en Expertise (CCE), met name bij complexe gedragsproblematiek, een doorslaggevende rol. Dit advies blijkt vaak bepalend voor zowel de toekenning als de duur van de Meezorg. In het beleidskader ontbreekt echter een duidelijke beschrijving van de positie en weging van deze adviezen.

Daarnaast zien wij een duidelijke stijging van Meezorgaanvragen bij kinderen en jongeren in de schoolgaande leeftijd. De oorzaak ligt vaak niet in een toegenomen zorgvraag, maar in het ontbreken van passend gecontracteerd aanbod. Kinderen worden geweigerd of verlaten noodgedwongen een kinderdagcentrum of dagbehandeling omdat hun ondersteuningsvraag als te complex wordt beschouwd. Hierdoor ontstaan thuiszitterssituaties.

In dergelijke gevallen blijken via PGB gefinancierde één-op-één ontwikkelcentra of gespecialiseerde begeleidingsinitiatieven vaak de enige passende oplossing. Zonder Meezorg zijn deze voorzieningen echter niet financierbaar.

Wij vragen de commissie te onderzoeken in hoeverre de groei van Meerzorg-aanvragen samenhangt met tekortschietend gecontracteerd aanbod.

2. Het uitgangspunt "ZIN voorliggend op PGB"

In het regeerakkoord wordt gesproken over het uitgangspunt dat zorg in natura (ZIN) voorliggend zou moeten zijn op het PGB.

Hoewel wij dit nog beperkt terugzien in de dagelijkse praktijk, zien wij dit als een fundamentele bedreiging van de keuzevrijheid die het PGB juist beoogt te bieden. Het PGB is geen uitzondering of noodvoorziening, maar een gelijkwaardige leveringsvorm waarmee mensen regie kunnen houden over hun eigen leven en zorg.

Wij vragen de commissie nadrukkelijk te bewaken dat het PGB een volwaardige en zelfstandige keuzevorm blijft.

3. Toenemende druk op budgethouders om over te stappen naar VPT

Een zorgelijke ontwikkeling die wij steeds vaker signaleren is de druk die sommige zorgaanbieders uitoefenen op bewoners van ouderinitiatieven en andere PGB-budgethouders om over te stappen van een PGB naar een Volledig Pakket Thuis (VPT).

Deze druk wordt vaak gepresenteerd als een administratieve vereenvoudiging of kwaliteitsverbetering. In werkelijkheid blijkt de overstap voor zorgorganisaties regelmatig financieel aantrekkelijker omdat zij via een VPT meer inkomsten kunnen genereren dan via individuele PGB-afspraken.

Voor bewoners en hun vertegenwoordigers heeft een dergelijke overstap echter verstrekken gevolgen. Zij verliezen een belangrijk deel van hun zeggenschap over:

- de keuze van zorgverleners;
- de organisatie van ondersteuning;
- de inhoud van zorgarrangementen;
- de mogelijkheid om zorgaanbieders aan te spreken of te vervangen;
- de directe regie op de besteding van zorgmiddelen.

Met name binnen ouderinitiatieven zien wij dat ouders zich onder druk gezet voelen om mee te gaan in dergelijke constructies, terwijl juist de eigen regie en invloed op de zorg de belangrijkste redenen waren om destijds voor een PGB te kiezen.

Wij vragen de commissie te onderzoeken hoe de keuzevrijheid van budgethouders beter beschermd kan worden en hoe ongewenste druk richting VPT kan worden voorkomen.

4. Onduidelijkheid rond arbeidsmarkt- en flexwetgeving

Rondom de inzet van PGB-zorgverleners bestaat nog steeds veel onduidelijkheid over arbeidsrelaties en werkgeverschap.

In gesprekken met zorgkantoren, budgethouders en PGB-beheerders komt regelmatig de vraag naar voren of sprake is van een arbeidsovereenkomst. Dit speelt bijvoorbeeld bij zorgverlening door familieleden in de derde graad of bij zelfstandig werkende zorgverleners zonder KvK-inschrijving.

De beoordeling draait daarbij vaak om het begrip "gezagsverhouding". In de praktijk ontbreken echter duidelijke richtlijnen, herkenbare voorbeelden en concrete toetsingskaders. Budgethouders worden verwezen naar zorgkantoren, terwijl zorgkantoren zelf aangeven hierover geen uitsluitel te kunnen geven.

Deze onduidelijkheid zorgt voor onzekerheid bij budgethouders en zorgverleners en belemmert het organiseren van passende zorg.

Wij vragen om landelijke en uniforme richtlijnen met praktische voorbeelden.

5. Uitvoeringsproblemen bij zorgkantoren

De invoering van "PGB op Maat" leidt in de praktijk tot nieuwe uitvoeringsproblemen.

Wij constateren dat wijzigingen in de verhouding tussen zorg in natura en PGB niet automatisch worden verwerkt in het beschikbare budget. Wanneer bijvoorbeeld minder ZIN wordt afgenomen of een ZIN-traject wordt beëindigd, wordt het vrijvallende budget niet automatisch toegevoegd aan het beschikbare PGB-budget.

Budgethouders ontvangen hierover vaak onvoldoende informatie. Dat bijvoorbeeld een nieuw budgetplan moet worden opgesteld, blijkt regelmatig pas na telefonisch contact met het zorgkantoor.

Ook de werkwijze verschilt sterk per zorgkantoor. In sommige gevallen ontvangen budgethouders uitsluitend telefonisch instructies over het aanpassen van budgetten, het toevoegen van zorgverleners of het maken van berekeningen in zorgbeschrijvingen.

Dit leidt tot onduidelijkheid, fouten en onnodige administratieve lasten.

6. Toenemende verschillen tussen zorgkantoren

Een structureel probleem blijft de groeiende diversiteit in beleid en uitvoering tussen zorgkantoren.

Wij zien onder meer verschillen in:

- aanvraagformulieren voor PGB, budgetplannen en EKT-aanvragen;
- digitale versus papieren procedures;
- beschikbaarheid van formulieren;
- looptijden van Meerzorg- en EKT-beschikkingen;
- toestemming voor contact met cliëntondersteuners;
- interpretatie van bestedingsvrijheid binnen het PGB;
- beleid rondom de inzet van familieleden als zorgverlener.

Daardoor ontstaat rechtsongelijkheid. De mogelijkheden van budgethouders worden steeds vaker bepaald door het zorgkantoor waaronder zij vallen in plaats van door landelijke wet- en regelgeving.

Wij verzoeken de commissie te onderzoeken hoe meer landelijke uniformiteit en rechtsgelijkheid kunnen worden gerealiseerd.

Tot slot

Het PGB stelt duizenden mensen met een beperking en hun families in staat om passende zorg te organiseren, regie te behouden en duurzame woon- en zorginitiatieven op te bouwen. Voor veel ouders van kinderen met een verstandelijke beperking en/of autisme is het PGB geen luxe, maar een noodzakelijke voorwaarde om kwalitatief goede en persoonsgerichte zorg te kunnen organiseren.

De signalen uit onze achterban laten zien dat keuzevrijheid, uitvoerbaarheid en rechtsgelijkheid onder druk staan. Wij vragen u deze praktijkervaringen mee te nemen tijdens het PGB-debat van 23 juni en blijven graag bereid onze ervaringen nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Gerard Jochems
Voorzitter bestuur Naar-Keuze